

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACTH 2010

**AISTRIÚCHÁN
AR SCÉIM MHARCÁLA**

LAIDIN

GNÁTHLEIBHÉAL

1. A.

[75]

Marcanna ; 5 abairt@15 marc an ceann.

Tá córas pionóis i bhfeidhm mar seo a leanas:

Mórearráid = -3

i.e. má fhágtar briathar ar lár, má bhíonn an cur le chéile nó an mód mícheacht, ach ní chuirfear ach blocphionós amháin i bhfeidhm in aghaidh gach cur le chéile.

Earráid níos lú = -2

i.e. guth, aimsir, uimhir, tuiseal mícheart, ainmfhocal, aidiacht nó forainm fágtha ar lár, nó má tá “ut” , “ne”, “se”, srl fágtha ar lár.

Mionearráid = -1

i.e. inscne mhícheart, céim aidiachtaí nó dobhriathra, litriú mícheart nó earráid foclóra.

Nó

1. B

- (i) In áit (4) naofa (3).
- (ii) Daoine a mbíonn díospóidí acu (8).
- (iii) Géilleann siad (6) dá gcuid cinntí (2).
- (iv) Sa Bhreatain (8).
- (v) Cogadh a sheachaint (4) agus gan cánacha a íoc (4).
- (vi) Téann go leor acu leis na Draoithe (6), cuireann tuismitheoirí go leor acu chuig na Draoithe (2).
- (vii) Go leor (2) véarsaí (5).
- (viii) 20 bliain (7) / Nó mura bhfuil tugtha ach Blianta (2).
- (ix) An bhfuil sé mícheart (2) filíocht (2) a scríobh (3).
- (x) Gréigis (litreacha) (7)

2.

[130].

Dhá cheann ar bith de na sleachta A, B, C, D.

A.

Nox.....habebat **11**/ effigies.....Penates **10** / quos.....extuleram **13**/ visi.....somnia **11**/ multo.....

Lumine **7** / qua.....fenestras **13**.

Veirgil **65**.

B.

Argolici.....fumant **10** / ponitur.....deos **11**/ grata.....maritis **11** / illi.....canunt **11**/ mirantur.....puellae **11** /
narrantis.....viri **11**.

Óivid(**65**)

C.

Tum.....processit **7** / ethabet **8** / procedat.....melior **10** / Diu.....fuit **7** / cum.....vererentur **5** /
et.....nollent **8** / Tum.....pergit **7** / iniussu.....pugnam **8** / non.....videam **5**.

Livias (**65**)

D.

Erat.....locata **10** / Hostes.....tenuerunt **9** / magno.....contenterunt **10** / Caesar.....acciperet **10** /
Proelium.....Rhodiorum **8** / Capta.....nudatae **10** / magna.....interfecta est **8**.

Caesar (**65**)

3.

[90]

Roinn A.

(i) Livias

(60)

Conspectum.....campanorum **4** / Concursus.....vocare **5** / et.....minabantur **5** / nisi.....esse
7 / is.....praebuit **4** / Ibi.....agerent **5** / Vibius.....fuerat **5** / interrogatus.....meminisse **7** /
nec.....sit **7** / Quid.....censetis **4** / qua.....dedimus **7**.

(ii) 3 ex 5 @ 10 marc an ceann

(a) 5+5

(b) 5+5

(c) 5+5

(d) 5+5

(e) 5+5

3 A. (ii) Nótaí táscacha.

N.B. Féadfaidh iarrthóirí pointí bailí a dhéanamh seachas iad sin atá liostaithe thíos.

(a) Bhí an Chathair go hiomlán imshuite ; bhí gach duine stiúgtha leis an ocras ; ní raibh daoine in ann teachtairí a sheoladh trí imshuí Rómhánach ; Tá an lámh in uachtar ag na Rómhánaigh ; rinne Hannabal iarracht léigear na Róimhe a bhriseadh ; Cuireann sé deireadh leis an ionsaí agus d'imigh sé leis chun ionsaí a dhéanamh ar an Róimh chun airm Rómhánacha a tharraingt leis chun an Róimh a chosaint.

(b) Seanadóir Capuan; chur sé tús le héirí amach na Rómhánach ; I leabhar 26 cuireann Vibius i gcuimhne do gach duine an méid fuatha a bhí ag na Rómhánaigh do na Campánacha ; thóg sé féin agus seanadóirí eile nimh chun éalú ón gcéasadh a bhí i ndán dóibh ó na Rómhánaigh.

(c) Bhí toghcháin le reáchtáil chun Ceannasaí na Róimhe a chinneadh ; ba chosúil nach raibh iarrthóir ar bith ag teacht chun cinn ; bhí beirt ardghinearál marbh cheana féin ; Chuir Publius Cornelius Scipio chun cinn é féin mar iarrthóir ; tacaíodh leis agus toghadh é cé go raibh imní ar roinnt daoine faoi chomh hóg agus a bhí sé.

(d) D'iarr Marcellus ar an Seanad cead a thabhairt dó dul isteach sa chathair go cathréimeach ; dhiúltaigh an Seanad agus tugadh mórfháiltiú dó. Chuaigh sé isteach sa Róimh indiaidh creach na gcogaí.

(e) Aon imeacht amháin faoi leith m.sh. na stoirmeacha a chur cosc ar an gcath ; troid idir na Spáinnigh agus na Rómhánaigh ; na Rómhánaigh ag déanamh iarrachta dul isteach sa chathair.

Roinn B:

(i) Veirgil (60)

Talibus.....tenebat **7** / cum.....vates **4** / sate.....Averno **9** / noctes.....Ditis **7** /
sed.....auras **7** / hoc.....est **3** / pauci.....Juppiter **4** / aut.....virtus **5** /
dis.....potuere **2** / tenent.....silvae **5** / Cocytus.....atro **7**.

3 B (ii) 3 ex 5 @ 10 marc an ceann (30)

- (a) Dhá chúis (5+5)**
- (b) (4+3+3)**
- (c) Cé (5) cad a tharla (5)**
- (d) Dhá phointe (5+5)**
- (e) Aontaím/ ní aontaím (2). Sampla (8)**

3 B (ii) Nótaí tascacha.

N.B. Féadfaidh iarrthóirí pointí bailí a dhéanamh seachas iad sin atá liostaithe thíos.

- (a) Chun cuairt a thabhairt ar Anchises, a athair ; an rud atá i ndán dó féin agus do na daoine suntasacha i stair na Róimhe a fháil amach.
- (b) Chun an chraobh Órga a aimisiú ; chun a chomrádaí Misenus a báthadh a adhlacadh ; chun síocháin a dhéanamh leis na Déithe.
- (c) Misenus- mac Aeolus ; trumpadóir Aeinéas ; comrádaí Eachtar ; chuaigh sé in iomaíocht leis na déithe i gcomórtas ceoil ; bháigh Triton é ; tháinig an corp i dtír agus chuir Aeinéas é ; tá cur síos ar a adhlacadh i Leabhar VI.
- (d) Thosaigh Aeinéas ag gol nuair a chonaic sé í ; labhair sé go ceanúil léi agus d'fhiafraigh sé di conas a fuair sí bás ; ach d'fhan sí ina tost, bhí sí dímheasúil agus níor chuir a chuid focal isteach uirthi ; theith sí agus d'fhill sí ar Sychaeus.
- (e) Sampla d'imeacht corraitheach : Charon ag iompar na n-anamacha ar bhád ; ag bualadh le Palinurus.

4. [30]

- (i) 4 ainmfhocal @ 2 marc an ceann – iomlán 8.
- (ii) **(2+1+1)** nó **(2+2)** do thrí bhriathar – iomlán 12.
- (iii) Gach bunfhiúntas ceart 2 marc go dtí uasmharc de 10.

5.

[75].

Ní mór tabhairt faoi trí cheist. Ní mór ceist amháin a roghnú as gach roinn agus an tríú ceist as roinn ar bith.

Roinn A.

- (i) Trí phointe **(9+8+8)** nó más i bpointí gearra **(5+5+5+5+5)**.
- (ii) Trí phointe **(9+8+8)** nó más i bpointí gearra **(5+5+5+5+5)**.
- (iii) **(7+6)** agus **(6+6)** nó más i bpointí gearra **(4+3+3+3)** agus **(3+3+3+3)**.

Nótaí táscacha.

N.B. Féadfaidh iarrthóirí pointí bailí a dhéanamh seachas iad sin atá liostaithe thíos.

(i) Conas a choinnigh Ágastas a chumhacht ,bainistiú an chomharbais-lúileach chun coimhlint a sheachaint ; an teideal princeps ; úsáid na rúnaíochta ; oibreacha poiblí ; leasuithe sóisialta – pósadh a spreagadh agus cur in aghaidh daoine nach mbíonn leanaí acu ; teorainneacha, lonnaíochtaí, chruthaigh sé síocháin.

(ii) Impirí Flavian; **Veaspáisian**- Bhí sé ina cheannasaí sa tSiria agus sa Phailistín, d'fhógair na trúpaí mar impire é..thacaigh sé le Vitellius..mháirseáil sé ar an

Róimh..d'athchóirigh sé cúrsaí airgeadais an stáit..ghearr sé siar ar nithe rabairneacha..bhunaigh sé scoileanna..thóg sé folcadáin..bhunaigh sé síocháin sa Phailistín, thosaigh sé ag obair ar an gColasaem.

Títeas – Mac Veaspásian..oifigeach míleata den scoth..tubaistí le linn a réimis ghearr sa Róimh agus brúchtadh Vesuvius..dhíbir brathadóirí..thóg sé folcadáin..thug sé an Colasaemm chun críche..ghabh sé Iarúsailéim.

Domitian- Tháinig sé i gcomharbacht ar a dheartháir Títeas..ghlac sé leis an teideal Germanicus nuair a fuair sé an ceann is fearr ar na Chatti..fuair sé an lámh in uachtar ar Decebalus agus ar na Daciaigh..laghdaigh sé cumhacht an tSeanaid..d'ionchúisigh sé Críostaithe..dúnmharaíodh é..ba é an duine deiridh de na Flavians é, ní raibh aon oidhre air.

(iii)**Séánas**- Maor ar an nGarda Praetóireach..bhí muinín ag Tibir as agus nuair a bhí Tibir ar deoraíocht i gCapri bhí sé ag rialú ina éagmais..nochtaíodh an chomhcheilg in aghaidh Tibir agus a theaghlach..cuireadh Séánas chun báis.

Galba- ceannasaí ar airm na Róimhe sa Spáinn..bhí sé ag iarraidh Néaró a chur as cumhacht..fógraíodh Galba ina impire..geilleagar docht..bhí garda praetóireach ina aghaidh..mharaigh siad **Galba**..

Agrippina- máthair Néaró ..iníon Germanicus...phós sí trí huair..ba é L. Domitius Ahenobarbus athair a mic Nero..phós sí Claudius..chuir sí ina luí air Nero a uchtú..rinne sí iarracht an dallamullóg a chur air ach mharaigh sé í i ndeireadh thiar.

Caligula- bhí na léigiúin i bhfabhar Caius tar éis bhás Tibir..comhoidhre le Gemellus..bhí meas aige ar an Seanad agus ar an arm ar dtús..d'athghlaoigh sé na daoine a díbríodh..rinne sé iarracht ionradh a dhéanamh ar an mBreatain..bhuaileadh taomanna feirge é..bhí comhchealga ina aghaidh..mharaigh a chuid treabhann é.**Roinn B**

- (i) Saol **(7+6)** nó má tá i bpointí gearra **(4+3+3+3)** ; Scríbhinní **(6+6)** nó má tá i bpointí gearra **(3+3+3+3)**.
- (ii) Déan cur síos **-(4+3)**. Conas a rinneadh mósáicí - **(6+6+6)**.
- (iii) Déan cur síos-**(7+7+7)**. Ainm – **(4)**.

Nótaí táscacha

N.B. Féadfaidh iarrthóirí pointí bailí a dhéanamh seachas iad sin atá liostaithe thíos.

- (i) **Caesar – Saol** – (102-44 B.C.) bhí baint aige leis an bpáirtí coiteann ; bhí sé sa chéad fheachtas míleata san Áise. Thaisil sé chuig Ródas chun staidéar a dhéanamh ar óráidíocht, rug foghlaithe mara air..pontifex maximus 63 B.C..chuaigh sé i gcoinne bhású na gcomhchealgairí Caitilíneacha..bhí sé ina bhall den 1ú Triúracht le Poimpé agus Crassus..concas na Gaille agus na Breataine..cogadh cathartha le Poimpé ..fuair Caesar an lámh in uachtar ar Phoimpé ag Pharsalus..féilire athchóirithe, obair ar chalafóirt srl..codaíocht ar na dlíthe..maraíodh é ar Íodh Márta.

Saothair-De Bello Gallico ; 7 leabhar- feachtas..Helvetii, Veneti, An Bhreatain, An Ghearmáin. Commentarii Belli Civilis ; 3 leabhar- cogadh cathartha ón lamh in uachtar ar Phoimpé go dtí bás Phoimpé agus teacht Caesar san Éigipt. Stíl- Attic – gearr agus soiléir, úsáid an tríú duine.

Catullus- Saol- (87-54 B.C.) rugadh i Verona é ; mionphost sa tseirbhís phoiblí i mBitín ; bhí an-ghrá aige dá dheartháir a fuair bás agus chaoin sé é..i ngrá le Clodia fealltach (bean Mhetellus) ; thug sé an t-ainm Lesbia uirthi ina chuid dánta..

Oibreacha- Epyllion- mioneipic ar phósadh Peleus agus Thetis ; Filíocht Eiligiach – malartaíonn an heicsiméadar agus an peintiméadar. 116 dán, is é an grá an príomhthéama ; Epithalmia – deasghnátha bainise. Faoi inspioráid Sappho.

- (ii) **Déan cur síos ar** – villa Hadrians, Chath Issus, Fholcadáin Caracalla – fíoracha gliairí. Ballaí, urláir, cosáin, téamaí éagsúla.

Conas a rinneadh- teicnící éagsúla ; opus sectile- sraitheanna tanaí gearrtha isteach i bpátrúin. Opus tessellatum- ciúbanna ar chóimhéid suas go dtí 150 tesserae an t-orlach cearnach.

- (iii) **Gnéithe**-na seomraí/ranna éagsúla- seomraí feistis, tepidarium, caldarium, frigidarium. Aer agus uisce téite ag foirnéisí faoi thalamh ; giomnásiam ; leabharlanna ; gairdíní. Bhí cuid acu maisithe le mósáicí, freascónna srl. Ainmnigh aon cheann amháin – Folcadáin Caracalla /Agrippa srl.

